

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken legalább egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 frt, félévre 2 frttal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ (Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz), a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ (Gamauf Vilmos, e. titkárhoz) czimzendők.

A hirdetési díj szabályzatot lásd az utolsó lapon

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Mina János, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Konyhakerti teendő.

Nem elég a konyhakertet a viszonyoknak megfelelőleg beosztani, kellőleg megtrágyázva czélszerűen megmivelni, nem elég csak vetni és ültetni, hanem a helyesen be és felosztott elég mélyre megmivelt talajba vetett és elültetett növényeket gondozni, fejleszteni ép oly szükséges munka, mint az elvetés és talaj megmivelés.

A gondozás közé számítom az öntözést.

Tulságos gyakori vagy félöntözés által néha több kár tétetik, mint ha az illető növényt szárazban hagynók tengődni.

Hosszas eső kevéstbé ártalmas, mint csekély-mérvü túlöntözés, mert felesleges öntözés által a növények nem csak rothadásnak indulnak, hanem a föld felülete, ha az öntözés nappal meleg időben teljesített, megkérgesedik, mi által a növény fejlődésében hátráltatik.

Száraz időben a nyirkos talajt kedvelő zöldségeket öntöztessük meg úgy, hogy a víz a mélyebben létező gyökerekig szivárogjon, különben hiába panaszkodunk, hogy „öntözetten még sem terem“, mert a föld felületét megnedvesíteni még kertészeti értelemben nem öntözés.

Csekély öntözéskor a föld inkább megcserepedik és a mélyebben fekvő gyökerek a szárazság miatt elvesznek. Csekély öntözés következtében földszint képződött apró finom gyökerek pedig nem képesek a nap hevét kiállani, hanem elszárad-

nak és aval együtt megszünik a gondozás, helyt adva a gondnak, hogy mit főzzünk?

Mikor öntözzünk? Nyáron korán reggel vagy este, de tulajdonképp csakis este kellene locsolni. Ha valaki a forró déli időszakban öntözné növényeit, hamar meggyőződnek, hogy növényei megragyásodnak, elbetegesednek, azonfelül a víz gyorsan elpárologna a nélkül, hogy növényzetének csak csekély mértékben is hasznára vált volna.

Tavaszkor és ősszel hűvösek az éjszakák és reggelek, tehát locsoljuk délfelé, nyáron pedig borult hűves időben a nap bármely szakában végeztük a szükséges öntözést. Vannak konyhakertészek, kik nyáron, mikor legforróbban éget a nap, locsolják növényeiket, mert nézetük szerint este, éjjel és reggel úgy is hűvös a levegő és harmat frissíti az eltikkadt növényt, de nappal, midőn a nap égető sugarakat lövel, leginkább igényli minden növény, tehát a kerti vetemények is, az üdítést, azaz locsolást.

Káposzta, paradicsom, sat. plánták rendszeren esős időben vagy este ültetendők, ezeket mindenestre meg kell gyakran öntözni, úgy szükséges a későbbi ugorka, spenót, retek sat. vetéseket locsolni, hogy kikelésük gyorsítva, az apró mag a földben el ne pusztuljon.

Mindenféle víz nem alkalmas öntözésre, tagadhatlan legjobb az esővíz, de miután avval nem mindig rendelkezünk, patak, folyó, tó, kut vízzel is meg kell elégednünk.

Minél lassabban foly a víz a patak és folyóban annál jobb öntözésre, zárt mély kutakból merített víz legkevesebbet ér, nyáron legtöbb esetben csak is kútvizet meríthetünk.

Este felhasználandó vizet töltsük kádakba, a nap hevének kitevé hagyjuk melegedni, hogy a kitágult növénysejtek hirtelen összehuzódását elő ne idézze.

Alló, korhadó anyagokkal telt bűdös víz egyáltalában ne alkalmaztassék, mert az nemcsak megrothasztja a gyökérzetet, hanem az ily vízben rendszeren léteznek férgek, rovarok, azok álczái és petéi, melyek az illető növényt annak idején megtámadhatják; azt pedig elkerülni első teendőink közé tartozik.

Röviden megemlítendő még a veteményes kert gyomlálása és kapáltatása.

A gyomok beárnyékolás és a tápanyagok saját gyarapodásukra fordítása által vetett növényeinket növésükben akadályozzák, tehát ez okból el kell őket minden áron távolítani kézzeli gyomlálás vagy kapálás által, utóbbi munka egyuttal lazítja a talajt, és a levegő nedvesség behatását elősegíti. Meg nem kapált kemény talajban tengődő vetemény fás, és rossz ízű.

Ebner Sándor.

Utmutatás a Mezőség kopárainak befásítására.

Irtó: **Fekete Lajos.**

(Folytatás.)

Mindkét szerszám főleg arra való, hogy vele a már felporhanyított vagy természetből porhanyó (homok) talajba lyukat üssünk az ültőncz számára.

Az így ütött lyuknak legalább oly mélynek kell lenni, a milyen hosszú az ültőncz vezérgyökere, hogy ez abban egyenes irányban elérhessen. Hogy a gyökér lefelé csüngjen s a lyuk falán fel ne akadjon, a hozzátapodó földet nem tisztítjuk le róla egészen, sőt ha a munkás az ültőnczöt vízes edényben hordja magával, s a földet a víz lemosta agyókérről, kissé meg kell az finom földdel, porral vagy homokkal hinteni, hogy nehezebb legyen.

Az ékásóval való ültetéshez két munkás szükséges: egy erősebb férfi munkás, ki a lyukat üti, és egy aszony vagy suhancz, ki az ültőnczöket utána viszi, a lyuk felibe tartja, abba gyökerét belebocsátja, hogy az ültőncz oly mélyen jöjjön a talajba, mint eredetileg volt. Ekkor egyik kezével a növényt tartva lábával mindkét oldalról egy-egy kemény tapadással a földet ahhoz szorítván a lyukat teljesen zárja. Vagy pedig egyik oldalról a gyengébb munkás, másik felől

pedig a lyukütő tapodja az ültőnczhez a földet. Ez eljárás mellett azonban néha a lyuk alsó része nem záródik össze, a mi igen rossz, mert ily üregeit azután a penész meglepi s annak kiveszését és elkorhadását okozza. Ennek kikerülése tekintetéből leg helyesebb eljárás az, hogy a lyukütő mellett alkalmazott gyerek az ültőnczöt a lyukba tartván, az erősebb az ékásót a lyuk közelébe, mintegy $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ hüvelyk (1,5—2 centimet.) távolságban megint a földbe szurja s nyelét a lyuktól kifelé hajlitván, ez által először annak alsó részét zárja, azután az ásó felső részét a lyuk felé hajlitván, annak felső részét is összenyomja. Ezen második lyuk zárása azután lábtapodás által történik. Hogy jól van-e elültetve az ültőncz, arról úgy győződhetünk meg, hogy megpróbáljuk kihuzni. Ha könnyen kijő, bizonyosan rosszul volt beültetve. Egyébiránt a jó munkás csakhamar kitalálja a helyes kézfogásokat.

Ültető bottal csak egy éves erdei fenyőket ültethetünk. Eszerszámhoz csak egy ember szükséges, ki kőtenyében az ültőnczöket és jobb kezében az ültető botot hordja. A jobb kezével ütött lyukba balkezelével beletartja az ültőnczöt, s a lyuk zárását vagy lábtapodással, vagy a botnak újbóli betaszításával eszközli, úgy a mint ez az ékásóval történik. A második lyukat azonban egy messzebb alkalmazott szurás által is belehet zárni. Nyitva hagyni nem szabad, mert a gyökér akkor kiszáradna.

Az ültetés sikerének biztosítására okvetetlen meg kell tartani a következő szabályokat: a) Az ültőnczök legyenek erőteljesek. b.) Azok gyökereit a megsérüléstől és kiszáradástól legnagyobb gonddal kell óvni. c.) Az igen laza talajt ültetés előtt meg kell hengerezni vagy nyomkodni, hogy az ültető lyuk oldalai be ne hulljanak. d.) A gyökérnek egyenesen kell lefüggnie az ültető lyukban. e.) Az ültőncz oly mélyen jöjjön a talajba, a mint volt az előtt; kivételt képez a laza homok, melybe mélyebben szokás ültetni. f.) Az ültető lyuk alul feljül úgy összenyomassék, hogy üres hely benne ne maradjon.

E. Gomos ültetés.

1.) Az ültőnczök nevelése.

A gomos ültőnczöket szedhetjük oly ültetvényekből is, melyeknek talaja már annyira megülepedett, hogy a gomót jól tartja; a mi agyagos talajon 2—3 éves ültetvényeknél nem lesz ritka eset. Ha ültetvényeket kell kijavítanunk, ezen az uton legkönnyebben jutunk gomos ültőnczökhöz, mi annyival előnyösebb, mert nem kell azokat messze szállítani. Ha azonban nagyobb mennyiségű gomos ültőnczre van szükségünk, melyeket messzebb kell szállítani, s így jól összetartó gommal kell birniok, akkor ezek nevelésére jól összetartó agyagos, de mégsem oly kötött talajt keresünk, mely az erdei fenyőnek meg nem felelne. Legjobb e célra fákkal gyéren beárnyolt helyet, pl. egy rétnak fákkal szegélyezett szélét, mely dél és délnyugat felől a nap heve ellen védve van, vagy egy gyéren beültetett gyümölcsös kertet használni fel; mert a növények első évben védelmet kívánnak. A talaj meg-

művelése csak abból áll, hogy a gyepet vékonyan lehántjuk, s a csupasz földet azután boronával vagy nehéz vasgereblyével felkaparjuk, felszaggatjuk. Ezt azután teljesen bevetjük erdeifenyő maggal. 100 □ öltre egy font (azaz 640 □ méterre egykilogramm) jó mag elegendő. A magot $\frac{1}{4}$ hüvelyknyire (0,6 centimet.) porhanyó földdel behintjük, vagy pedig legereblyéljük. Ily módon olcsón nagy mennyiségű gomos ültőnczöt nyerhetünk. Hogy azonban a vetényt a dudva és fű el ne nyomja, a gyomlálást nem szabad elhanyagolni, hanem évenként többször ismételni, mire a vetény folytonos szemmel tartása szükséges. A már leirt árnyás alkalmazását itt sem szabad elmulasztani, mert e nélkül szándékunk igen valószínűleg meghiúsulna.

2. Az ültőnczök kiszedése és szállítása.

Az ültőnczök kiszedésére a közönséges kerti ásó is alkalmas, s különösen nagyobb ültőnczök kiemelésénél előnnyel nem is lehet mást használni.

Evvel az ültőncz tövéről megfelelő távolságban négy mély szurást teszünk, ferde (rézsut) irányban, az ültőncz vezérgyökere alá, mi által a megfordított négy oldalú piramis alakú gom a talajon minden oldalon elmozdítatik, s az utolsó szurással ki is emeltetik.

Kisebb növények kiemelésére alkalmas az ugynevezett homoru ásó (Hohlspaten), melynek alakját a 2. ábra mutatja. Ez által az ültőnczöt két szurással lehet kivenni, s azért kisebb 2—3 éves erdei fenyők kiszedésére előnyös.

Még kisebb 1—2 éves ültőnczöknek gomostól való kiemelésére előnnyel használják a Heyer-féle ültető furót (3 ábra) (Hohlbohrer), melylyel a munkás a növényt mintegy megöleli, azután a földbe taszítja, egyet fordít rajta, s kihuzza a gomos ültőnczcel együtt, most a furót nyelével lefelé fordítja, ugyanakkor markát a felfordított gom alá tartja, ujjai közt a csemetének helyet hagyván, egyet üt a földre az ásó nyél büttijével, s a gomos ültőncz balkezébe hull.

A kiemelésnél megrongált gyökerek sértett részeit éles késsel le kell metszeni. A mely növények nem bírnak jól kifejlődött csúcsrüggyel és oldalágakkal, hanem gyengék, azok kiszedésre és elültetésre nem alkalmasok.

A kiemelésnél megrongált gyökerek sértett részeit éles késsel le kell metszeni. A mely növények nem bírnak jól kifejlődött csúcsrüggyel és oldalágakkal, hanem gyengék, azok kiszedésre és elültetésre nem alkalmasok.

3 ábra.

A kiszedett növényeket gomaikkal szorosan egymásmellé kell rakni, addig is, míg az ültetőhelyre vitetnének, hogy gyökereik a kiszáradástól megvédessék; ugyanez történik az ültetés helyére érkezettekkel is. Kisebb távolságokra legjobb saraglyán szállítani; nagyobbra szekeren szállítani.

ra rakva. A felrakás és szállítás nagy vigyázatot igényel, mert különösen szekeren a gomok igen könnyen széthullanak.

3. A kiültetés.

A gomos ültetésnél, melyet csak a természettől elég porhanyó vagy kijavításoknál a már megművelt talajon alkalmazunk, nem kívánja a talajnak más megdolgozását, mint lyukak vagy gödrök ásását a gomok számára.

Az ültető helyek kijelölése új ültetvények telepítésénél leghelyesebben sinor után történik, úgy a mint az már fentebb leírva van. Ha azonban a talaj minősége nagyon változó, úgy hogy az ültőnczök számára megfelelő helyeket válogatni kell, akkor természetesen ez utóbbi tekintet lesz irányadó. Kijavításoknál a lyukakat ott ássuk ki, a hol ültőnczök hiányoznak.

A lyukak készítésére nagyobb gomok számára kizárólagosan a közönséges kerti ásót használjuk; apró ültőnczök számára lehet a homoru ásót, vagy még sokkal előnyösebben az ültető furót alkalmazni. (Lásd fentebb a 2 és 3 ábrát.) Mindkét esetben arra kell ügyelnünk, hogy a lyuk valamivel nagyobb legyen a gomnál, hogy ez utóbbit jól behelyezni és közte és a lyuk oldalai közt fennmaradó üres helyet porhanyó földdel kitölteni lehessen. Apró gomos ültőnczöknél ugyanazon ültető furót használjuk a lyuk furására, mint a milyen-nél az ültőncz kiemeltetett; minthogy a furó kissé kúp alakú lévén, az általa szurt lyuk mindig nagyobb, mint a vele kiemelt gom. De ettől eltekintve is a lyuk a furó falainak vastagságával mindig nagyobb, mint a gom. Száraz, verőfényes oldalakon a lyukat pár hüvelykkel mélyebbre kell ásni, s a gom felett fennmaradó részét kitöltetlenül hagyni, hogy az ültőncz mélyebbre jöjjön. A lyukak kiásására természetesen férfiakat, az ültőnczök elhelyezésére nőket vagy gyermekeket alkalmazunk.

II. A fekete fenyő vagy szurkos peresznye.

A Mezőség és az evvel határos vidékek sziklás, földszegény hegyoldalainak befásítására, kivált meszes talajon, legalkalmasabbnak látszik a szurkos peresznye vagyis fekete fenyő; de dus lombzata és gazdag lombtrágyája miatt igen ajánlatos más ertvények szegélyezésére és pásztás ültetésnél, ha a pászták közei szélesek, ez utóbbiaknak helyenkénti elzárására. Kitűnő védelmet nyújt az erdő belsejének a szárító és sanyaru szelek ellenében, melyeket sűrű lombzatával jobban visszatart, mint az erdei fenyő.

Egyébiránt megtelepítési módja az előbbi fáéval megegyezik; s mint amannál legcélszerűebben ültetés utján történik.

Ha a cél az ertvények szegélyezése, vagy más fánemek közé elegyítés, akkor mind a meztelen gyökérrel, mind a gommal való ültetést alkalmazhatjuk.

Az ültőnczöket mindkét esetben úgy neveljük, mint az erdei fenyőnél már leírva volt; csak hogy csupasz gyökérű ültőnczök nevelésénél a csemetekertben több mag kell, mivel a fekete fenyő magja nagyobb, mint az erdei fenyőé.

Egy éves ültőnczök neveléséhez csemetekertben, egy □ öltre a legjobb magból 6 lat vagyis 10 ölnyi horonyra 8 lat

(1 kilogramm 136 méter hosszú horonyra) elegendő; két éves ültőnczök számára azonban két annyi nőtért kell hagyni, s így fél annyi magot vetni el. Az egy-két éves ültőnczöket különben ép azon módon ültetjük el, mint az erdei fenyőnél szokták.

Inkább divatban van e fanemnél azonban a gomos ültetés 3—4 éves növényekkel, melyeket egyébiránt ép úgy nevelünk, mint az erdei fenyőnél leirva van, s a mi ott az ültetés ezen nemének előnyei és hátrányairól mondatott, ahoz itt még csak azt tesszük, hogy ez a köves, földszegény vagy száraz déli oldalakon a szurkos peresznyénél minden megtelepítési mód közt legjobban célhoz vezet. Kősziklás talajon természetesen a lyukakat a gomos ültetés számára ásóval nem lehet megcsinálni, hanem keskeny ortókapával (kapafiával) vagyunk kénytelenek e munkát végezni.

Köves, száraz oldalak beültetésénél különös figyelmet kell fordítani arra, hogy az ültőnczök számára a legjobb helyek kerestessenek, melyek pl. kevésbé kövesek, a nap heve ellen egy szikladarab vagy egyéb által védve vannak, kis televenynyel telt mélyedések sat. Verőfényes, száraz oldalakon ezenkívül néhány hüvelykkel mélyebbre is kell a gomot beültetni, hogy a kitöltetlenül hagyott gödör felfogja a vizet, levezesse azt a növény gyökeréhez, s hogy párkányai a gomot a szelek által való kiszáradástól megvédelmezzék.

III. Az ákác.

A. A megtelepítési módokról általában.

Az ákácz növekvése az erdei fenyőét s a legtöbb erdei fáinkét az első évben annyira túlhaladja, hogy ennél fogva, valamint kitünő gyöksarjadzasi képessége következtében megtelepítési módjai a már leirtaktól jelentékenyen eltérnek. Mivel vezérgyökere már az első évben egy, sőt mély porhanyó talajon két lábnyi hosszúságot is meghalad s emellett erős oldalgyökereket is hajt; porhanyó földben és mélyen megdolgozott foltokban legtöbbszörre a vetés is jó sikerre fog vezetni; ellenben az ültetés sokkal költségesebb, mint az erdei fenyőnél, jóllehet kitünően szokott sikerülni.

Tekintve tehát a vetés olcsóságát, a fanem elégtel-

kenységét és a magról kelt csemetének gyors növést, melynél fogva az a talaj felső rétegének kiszáradása ellen magát korán képes biztosítani: az ákácznak vetés általi megtelepítése felett az ültetés javára lándzsát törnünk nem szabad, daczára annak, hogy legtöbbszörre ez utóbbi van divatban.

A ertvények kifoltozására vagy első telepítésre is azon esetben, ha az ültőnczöket messze szállítani nem kell, vagy a szállítási költségek nem tetemesek, — végre nagyobb biztosság kedvéért is ajánlatosabb az ültetés; mert bár a vetés is biztos, ha a mag elegendő nedvességet kap a csira kifejlesztésére, s a fiatal növénynek ideje van vezérgyökerét oly rétegben sülyeszteni, melyben mindig kap elegendő nyirkot; mindazonáltal néha megesnék, hogy e közben hosszasan tartó száraz idő állna be, s a talaj felső rétegével együtt az alig pár hetős növényke is kiszáradna.

Ha a talaj rögtöni beerdősítése nem volna kivihető, vagy nem szükséges, akkor ezen körülmény a költségeket tetemesen leszállítaná; mert elegendő volna egyelőre a területnek csak $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{5}$ részét, 6—8' (2 meter) széles pásztákban beerdősíteni, a közben maradó 4—5 öl (8—10 met.) széles pásztákat pedig a talaj minőségéhez képest fűnyeresre vagy legelőül 5—10 évig használni, míg t. i. a fák annyira nőttek, hogy karónak, apró szerszámfának s tüzre használhatók. Ekkor a fák jó mélyen levágtván, az üres pásztákat a gyöksarjak úgy elfogják lepni, hogy minden további ültetés vagy vetés nélkül az egész terület be lesz erdősítve.*) Az ily gyöksarjakat azonban ültetésre is lehet használni, ép úgy, mint a magról kelt csemetét.

Az ültetésnek legolcsóbb módja lenne egyébiránt az, melyet Milly francia erdőgazda alkalmaz a bálványfánál, ő ugyanis az ültőnczöket ekével takarja be.

*) A Vajda-Kamaráson br. Kemény Domokos birtokán divatozó és a magy. orsz. erd. egyesület 1872-ik évi közgyűlésén Tisza Laszló által ismertetett mód.

(Folyt. köv.)

T Á R S A L G Ó.

Közgyűlés 1876. április ho 10-én.

(Folytatás.)

A kegyetlen halál ez évben sem kímélte tagjainknak mindinkább ritkuló sorait és e rövid idő leforgása alatt három jeles tagtársunkat vitte sirba. Egyletünk veterán tagjai: Fülel István a kertészeti szakosztálynak sok éven át buzgó és szakavatott tagja és elnöke, Nagy Ferencz egyletünk és választmányunk fáradhatatlan vezérférfia és szintén a pomologia és oenologia hivatott előharczóssa s a külföld által is megbecsült szakférfia; végre a közelmúlt napokban id. Hintz György elhunytát fájlatuk, ki mint a közügyek fáradhatlan bajnoka, egyletünk választmányának kezdettől fogva egyik disze volt. E nagy vesztés csak akkor lesz némileg pótolható, ha a jeles példány-

képek méltó követőkre fognak találni, ha munkás hazafias szellemük az utódokra örökségül száll. Nyugodjanak békével az elhunytak porai azon anyaföld ölében, melyet életükben annyi szeretettel gondoztak és ápoltak.

Örvendetes mozgalom gyanánt említhetjük fel e gyász esetek után, hogy az egyletünkbe lépett új tagok és azoknak száma, kik évdijas kötelezettségüket további hat évre megújították, aránylag jelentékeny. Új tagokul jelentkeztek: mint alapító dr. Lekisch Antal, mint évdijasok belépésük sorrendje szeriut Kertész György, Puhl Ignác, Deésy Sándor, Fekete Ferencz, Gállfy Sándor és Ritter Gusztáv; kötelezettségüket megújították Szentgyörgyi Lajos, gróf Schweinitz Gyula, Hubert Iván, Déés városa és Gaal Ferencz, összes szaporodás 12 tag.

Meg kell még említenünk az 1873-ik bécsi világkiállítás jutalmainak ünnepélyes kiosztását, mely mult évi május 27-én folyt le a városi redoute termében, a midőn ugy az egyletnek testületileg, mint számos buzgó tagjának egyénileg a nemzetközi versenyen kivívott díjak és elismerések kézbesítettek, melyek ugy minőség- mint számra nézve méltó büszkeségünk tárgyát képezhetik.

Az egyleti köztelek a jelen évben is felette nagy deficit-tel szerepel pénztári számadásunkban és miután e bajt már idültnek, a kert fennállása óta létezőnek kell jeleznünk, az igazgató választmányynak kötelességévé vált az orvoslásról gondoskodni. A még ezelőtt három évvel megpendített terv: a köztelket a tulajdonjog teljes fenntartása mellett egy felállítandó vinczellér és haszonkertész-képezde érdekében a nmlgu minis-teriumnak engedni át, többszöri átdolgozás után végre illetékes helyen is elvi elismerésre talált, de az ország kedvezőtlen pénzvisszonyai az eszme megvalósításának mindeddig útját állották! Azon esetben, ha a nagy-buni birtoknak megfelelő értékesítése sikerül, talán azon szerencsés helyzetben leend egy-letünk, hogy ez országrészünkre nézve felette fontos életbe vágó kérdést saját erején oldhatja meg.

Ha a köztelek mult évi történetét vázolni akarjuk, most is az ellenséges tényezők egyik leghatalmasabbikát kell megemlítenünk, mely ezuttal pusztítólag is, költséget okozólag is működött. Ha az inkább megszokott fagykárrel kibékülhetnénk is, a nyolcz héten át tartó tikkasztó melegség kíséretében beállott szárazság az, mely ez uttal öldöklő hatást gyakorolt és számos anya fánkat elpusztította, a faiskola növényeit pedig fejlődésükben hátráltatta és megállította. A mult évi tavasszal minden utánjárásunk daczára sem sikerült vadonczszükségletünket hazai forrásból fedezni, Franciaországba az orléansi Transon testvérekhez kellett fordulnunk és onnan 3000 alma és 3000 körtve csemetét rendelni, mely készlet ámbár olcsón — ezere a három éves vadonecznak minden költséget számítva 15 1/2 frtba került helyt Kolozsvárt — jutott kezünkhöz, még is az említett nagy szárazság miatt a hozzá kötött várakozásnak meg nem felelt.

A helybeli királyi ügyészség szives előzékenysége a rabmunka alkalmazását eléggé előnyös feltételek mellett megengedte, a mennyiben naponta legalább 12 ember havi 25 forintnyi általányért dolgoztatott, mely alku mellett a kedvezőtlen idő miatti munkaszünet természetesen egyletünk rovására esett. Ha szigorú számítás alá vesszük az eredményeket, azt fogjuk találni, hogy a rabok munkája csak azon esetben fizeti ki magát, midőn egyszerű inkább mechanikai teendőkről van szó, — mert lépten nyomon a kényszernek hódolva, önálló jóakaratu tevékenységet joggal nem is várhatunk tőlük; azon nemesítő, lélekemelő hatást tehát, melyet elméletileg az ilyen foglalkozással együttjárónak hisznek, mi legalább nem voltunk képesek felismerni.

Daczára szükös anyagi viszonyainknak egy és más esetben a tőlünk telhető jótékonytságot is gyakoroltuk, a midőn a helybeli leányrövaház és a nagy-szebeni irgalmas nénék nevelő intézetének kertii felszereléseihöz, némi csekély részben járul-

tunk. Fájdalom, több indokolt kérést el is kellett utasítanunk, vagy teljesítését jobb időkre halasztanunk, mert az elmúlt év kedvezőtlen eredményei legjobb szándékaink kivételét is korlátozták.

A választmány indítványainak során a köztelek ezutánii kezelése is a t. közgyűlés beható tárgyalásának és bölcs elhatározásának lévén fenntartva, néhány szóval a nagy-utczai szőlő telepről emlékezünk meg. A kezelés itt a meglevő becses fajok fenntartására szoritkozott, az 1872 óta évről-évre eszközöltetni szokott fajonkénti czukor és sav meghatározásokat azonban a szeptemberi fagy lehetetlenné tette. A jelen példátlanul korán indult esztendőben a szőlő is szépen mutat és így kilátást enged arra, hogy az egyes fajok soraiban támadt hézagokat kipótolni lehessen.

A boldogult gr. Bethlen László nagylelkü hagyományából reánk szállott nagy-buni birtok, nem csekély mértékben vette igénybe tevékenységünket. Az ügykezelésre külön intéző bizottság kéretett fel, mely szeretve tisztelt elnök urunk ő nmlga szives közbenjárása és saját jószágainak zálogul leköttése folytán a mult évi t. közgyűlés meghatalmazása értelmében a muzeum-egylettől a szükséges pénzkölcsönt kieszközölte és a birtokot az örökösni kielégítése után már 1875 ápril hó 12-én saját kezelése alá vette, miglen a törvényes birtokbaadás csak július 17-én történt meg. E percztől kezdve lehetett csak a birtok értékesítése iránt lépéseket tenni és számot vetve a fennforgó viszonyokkal, a tulajdon kezelés, bérbeadás és örök ároni eladás lehetősége közül nyomos okoknál fogva az utóbbit választottuk és eleintén kéz alatt a szükséges intézkedéseket megtettük, mig az 1875 december 11-iki rendkívüli közgyűlés az eladás eszméjét részéről is helybenhagyta s azt nyilvánossá tenni rendelte. Időközben a muzeum egylettel félévéről félévre kötött kölcsönt már két ízben meg kellett újítanunk, mert határozott ajánlattal a terminusok lejártával nem rendelkezünk. A fiscális érdek képviselete sem késett igényét érvényesíteni s örökösödési illeték czimen 10048 frt 62 1/2 krt rótt ki egyletünkre, mely kiszabás ellen hivatkozással az 1868 XXIII. t. cz. 21 §-ára, mely azt mondja, hogy „a tudományi, közoktatási és közjótékonytsági czélokra tett hagyományok és ajándékozások illeték mentesek“ felfolyamodást jelentettünk be. A nagyszzebeni pénzügyigazgatóság a kérvényt minden indokolás nélkül avval utasította el, hogy e §. gazdasági egyletünkre nem alkalmazható; — jelenleg a legfelsőbb forum a nmlgu pénzügyminis-teriumtól várjuk az ügynek végleges és kedvező eldöntését.

A nagybuni birtok kezelésére nézve terjedelmes jelentés ment a december 11-iki közgyűlés elé, melyre az ismétlések elkerülése czéljából ezuttal is hivatkozunk. Az eladásra nézve az intéző bizottság f. évi ápril hó 9-iki határidővel zárt ajánlati tárgyalást tűzött ki, melynek eredményéről, esetleg az ezutánii lépésekről a mai napirend során külön jelentés szól.

Szellemi tulajdonunk az „Erdélyi Gazda“ még ma is aránylag csekély elterjedésnek örvend. Magunk vagyunk az elsők, kik belátjuk, hogy a lap eddigi berendezéséhez számos és jogos gáncs férhet, de másrészt el kell ismernünk azt is, hogy ezen kérdés kedvező megoldása közvetlenül és közvetve anyagi

viszonyaink javulásától van feltételezve; mert az átalakítás és az anyag kellő szétosztásának tervezete már régen készen áll és örömmel mondhatjuk, hogy remélhetőleg újéven kezdve fogantatva is leend. Hálás köszönettel kell megemlékeznünk a nmlgu miniszterium segélyezéséről, mely lehetővé teszi, hogy a lap évente csak mint egy 250 frttal terheli egyletünknek különben is annyira igénybe vett pénztárát, mely teherrel szemben azonban fel kell említenünk, hogy ennek árán negyedfélszáz lappeldányt szolgáltatunk ki díjtalanul.

Az elmúlt évben két pályakérdésünknek telt le határideje; az egyikre, mely a karikás szőlő művelési rendszernek egy egyszerű és olcsó módszerének megalkotását kívánta, két pályamunka érkezett be; a pályabírák azonban két szavazattal egy ellenében a díjat nem kiadhatónak véleményezték és így a kérdés f. évi július 1. határidővel újból azaz harmadszor kitűzetett. A Mezőség befásításának felette fontos kérdése szintén már harmadizben szólítja a versenyzőket a küzdőterre és ezuttal azon szép eredménnyel, hogy a jury egyhangulag az „Egy fa nem erdő” jelíggel ellátott munkának ítélte oda a jutalmat, mely jeles dolgozatnak szerzője szűkebb hazánkban egyik szakavatott fia, a tordai születésű Fekete Ferencz, jelenleg a selmecei bányászati akadémia tanára, kinek az 50 arany azonnal ki is adatott. Igazgató választmányunk nem késelt a munka tulajdonjogát is megszerezni és az „Erdélyi gazda” hasábjain közzölt dolgozatot külön lenyomatban számos tábla és ábrával ellátva is terjeszteni fogja.

Vándorgyűlésünk az elmúlt évben Tordamegye székvárosában ültette fel sátorát és látogatottság tekintetében elődeit jóval tulszárnyalta. A tárlat és gyűlés létrejötte csakis az érdekeltek áldozatkészségének volt köszönhető, mert a nmlgu földművelési miniszterium korlátolt költségvetésénél fogva az üdvöz célhoz csak néhány éremmel járulhatott. Egyletünk az összes nyomtatványok árát (300 frton felül) fedezte s azonkívül nagy költséggel diszes okleveleket bocsátott a tárlat rendelkezésére. Köszönettel kell megemlékeznünk va uti vállalatainkról, mert a szokásos menetdíjkezdeményt mindegyik ezuttal is megadta. A vándorgyűlési jegyzőkönyv terjedelmes füzetet tesz, az értekezések és a jelentések egynemelyike maradandó becset biztosít ezen munkának. A tordai vándorgyűlés életrevaló indítványokban sem volt szegény: a községi gazd. egylet alapszabálya megállítatott, a gyümölcsészeti statisztika adatainak gyűjtése továbbra is elhatározatott, azon községet, mely egy év alatt a legtöbb gyümölcsfát ültetett és azt, mely legczelszerűbb és leggazdagabb iskolai könyvtárral bír külön jutalomban kell részesíteni, a méhészetet a lehetőségig elő kell mozdítani, valamint a trágya gyűjtést és alkalmazást minél okoszerűbbé tenni. A bírálati alapszabályok kidolgozása és kiegészítése újból is elhatározatott, a jószágszemlélet helyesebb fogantatására pedig több czelszerű indítvány tétellett. A folyó évi vándorgyűlést, mint halljuk Háromszék fogadná vendégszerető ölébe, mely terv mindenütt élénk viszhangra és rokonszenvre talált.

Szőlészeti vándortanárunk 1875-ben Hunyadmegyét járta be, az idén a közép-marosi borvidék első kerületében fog működni. A tanítás haszna évről évre szembetűnőbb, mert első

sorban gyakorlati utmutatással jár. Sajnálattal kell megemlékeznünk, hogy a vándortanár javadalmazása a szűkös anyagi viszonyok miatt évről évre lejjebb szállott, mely kellemetlen helyzetnek csakis az állomás rendszeresítése vehetne véget, mit a nmlgu miniszteriumtól kérelmeztünk is.

A nmlgu miniszterium az elmúlt évben korlátolt költségvetéséhez mérten gyámolította egyletünk közhasznú működését; fogadja ezért őszinte köszönetünk nyilvánítását. A lapsubvention kívül 600 frtot juttatott a vándortanár fizetésének pótlására; a vándorgyűlési tárlat díjain 5 drb arany, 10 drb ezüst és 15 drb bronce érmet küldött, egyéb segélyezést ismételt kérsünk daczára is sajnálattal megtagadni kénytelen volt. Termelési kísérletekre 100 font pignoletto törökbuza, 4 véka brazíliai tavaszi rozs, 300 font Early rose és 600 font szász hagyma burgonya, 6 véka Chevalier, 4 véka Imperial és 4 véka probsteii árpa, végre 20 font oberndorfi répamag osztatott ki ugyancsak a nmlgu miniszterium által, mire nézve sajnálattal kell constatalnunk, hogy 24 termelő közül, kik e magvakban részesültek, eddig csak 4 küldte be jelentését.

A rendelkezésünkre bocsátott öt drb tenyészbika nem tudta az erdélyi tenyésztők tetszését megnyerni s a nagyszámmal előjegyzett vevők egytől-egyig vonultak vissza. Post varios casus egy darabot, végre a tordai vándorgyűlés alkalmával 81 frton elárverezni sikerült, a még fenmaradtakat a nmlgu miniszterium rendelkezésébe visszabocsátottuk.

Őszinte köszönettel kell megemlékeznünk a nmlgu miniszterium azon előzékenységéről, melylyel egyletünket az általa kiadott vagy segélyezett szakközlönyök és könyvekben részesíteni kegyeskedett; ezen becses adományok a lefolyt évben is tetemesen gyarapították egyletünk könyvtárát, melynek szaporítására a pénztárból azonkívül 363 frt 26 kr. fordítatott.

A nmlgu miniszterium az elmúlt évben négy ízben hívta fel egyletünket véleményadásra: a buzditó díjak tárgyában, Petrőczy Pálnak a székely kivándorlás meggátolása érdekében írt munkálata ügyében, a viaszhamisítás megszüntetése és az első sorban termelésre ajánlatos gyümölcsfajok megállapítása érdekében. A nagy-, közép és kis gazdaságok jutalmazására vagyis a buzditó díjakra vonatkozó véleményünket, melyet alelnök Tisza László vezetése és buzgó közreműködése mellett egy külön bizottság szerkesztett, a nmlgu miniszterium elfogadhatónak nem találta, választmányunk azonban második felterjesztésében is eredeti álláspontjához ragaszkodni kénytelen volt, a magyar országos gazdasági egylet ez ügyben tartott közelebbi tárgyalásai pedig szintén a mi felfogásunk felé hajolnak.

Egyesek, hatóságok és társuletek többször tisztelték meg avval, hogy elintézendő fontos kérdésekben hozzánk fordultak, vagy felterjesztéseiket pártolás végett közölték. Erdemes tagtársunk Bod Károly a birtok és kurialista viszony rendezése érdekében intézett hozzánk felszólalást, melynek egy részét magunk láttuk el, más részét az erdélyi képviselők magánértekezletéhez tettük át. Gyergyó-Szent Miklós városa az iránt keresett meg, adnánk tanácsot, mely fajtából szerezzen nemcs tenyész-bikákat, mire nézve erdélyi magyar marháknak jobb törzseit, a külföldiek közül pedig a mürzthali fajtát ajánlottuk. Erdélyi szász

gazdasági testvér-egyletünk a birtokbikerekítés ügyében adott be egy életrevaló törvényjavaslatot a t. képviselőházhoz, melyet választmányunk egyhangulag és örömmel tett magáévá. Somogy megye gazdasági egylete az erdőpusztítás meggátolása és a községi erdők fentartása érdekében a nmlgu ministeriumhoz intézett felterjesztését pártolni kérte, mely kérelemnek teljes készséggel feleltünk meg; csatlakoztunk az aradmegyei gazdasági egyletnek az 1875. VIII. t. cz. 19. §-ának megváltoztatása és az 1863—1872-iki átlagos árak elfogadása iránt beadott kérvényéhez, valamint az aradi kereskedelmi s iparkamarának a borfogyasztási adótörvény megváltoztatása iránt szerkesztett nyomós indokú felszólalásához. Az önálló bank és vámterület ügyében hozzánk intézett átiratok nem indítottak bennünket külön felíratra, mert meg voltunk és vagyunk győződve, hogy hazafias kormányunk ösztönzés és utmutatás nélkül is elkövetendi a tőle telhető, hogy hazánk anyagi felvirágozása ezen fontos tényezők kellő alkalmazásával minden tekintetben biztosítva legyen. (Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* A torda-aranyosi gazdasági egylet ez évi közgyűlését 1876. április 30-án d. u 3 órakor fogja Ns. Tordamegye közgyűlési termében megtartani, következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó s az igazgató választmány lemondása. 2. Titkári jelentés az egylet mult évi működéséről. 3. Pénztárnoki jelentés. 4. Gazdai jelentés. 5. Egy elnök, két alelnök, pénztárnok, gazda és 16 választmányi tag megválasztása. 6. Indítványok és azok tárgyalása. Miről az egylet tagjai azon kéréssel értesítetnek, hogy a közgyűlésen minél számosabban megjelenni sziveskedjenek. A torda-aranyosi gazdasági egylet választmányának Tordán, 1876. mártius 18-án tartott üléséből. **Szentpáli Ignác**, alelnök. **Velits Ödön**, titkár.

* Virágkiállítás. Nagyváradon a biharm. gazdasági egylet részéről, és kiállítási csarnokában folyó 1876. évi április 29., 30. és május 1., 2. és 3. napjain virágkiállítás fog tartatni, oly módon, hogy első három napon a kiállítási rend változatlan marad; két utóbbi napon azonban újítás, helyváltoztathatási tekintetből, vagy eladásnál fogva a kiállítási tárgyak reggel, estve — a látogatási idő előtt és után — ki s be szállíthatók. Kiállíthatók minden szépségzeti célra és haszonra tenyésztett disznóvénnyek, virágok, és ezek művészies utánzatai,

tenyésztési ismertetések, vagy diszfelszerelési művek. A kiállítandó tárgyak f. ápril 23-ig az egylet titkárához bejelentendők, és ápril 28-ig a kiállításba behelyezendők. A kiállítási érdem kitüntetéséről bíráló bizottság fog gondoskodni. A kiállítási litogatható reggel 9 órától délután 1 óráig, és 3 órától est 6 óráig. Egyes belépti díj a gazdasági egylet kiadásai fedezésére és javára 10 kr. Kelt Nagyvárad, ápril 1. 1876. Az igazgatóság. **Gobóczy Károly**, egyleti titkár.

* A szántóföldek öntözéséről az országos magyar gazdasági egyesületben ápril 11-én Gonda Béla culturmérnöki jelölt érdekes felolvasást tartott. Értekező kifejti, hogy mennyire szükséges volna nálunk az öntözés, mert az év esőmennyisége nagyon csekély, s különben is aránytalanul oszlik fel. Ennek következménye pedig azon szomorú tény, hogy különösen takarmánytermelésünk s ezzel marhatenyésztésünk napról-napra csökken, sőt kultúrnövényeink termelése is jelentékeny esést mutat. Epen ezért nem volna szabad a vizet használatlanul elfolytati hagyni, s ajánlja annak öntözésül való felhasználását. A víz ugyanis tetemes mennyiségű iszapot tartalmaz, nedvesítő hatással bír, s a talajban levő tápanyagok feloldására szolgál. Kifejti, hogy az öntözésre főleg a mellékfolyók alkalmasak, s a rétek öntözésének szükségét is hangsúlyozván, áttér a szántóföldek öntözésének módjaira. Első szükségnek tartja, hogy a berendezés olyan legyen, miszerint lehetővé tétessék a kis és nagymennyiségek felhasználása, és hogy az öntözés igen egyszerűen legyen eszközölhető. Ezután bemutatja rajzban is a barázdás és bogárhátas öntözési módokat, mikről felolvasó e lapokban is tüzetesen értekezett. Értekező befejezvéen előadását, az elnök köszönetet és élénk elismerést mondott a felolvasónak, gonddal összeállított munkájáért. (F. É.)

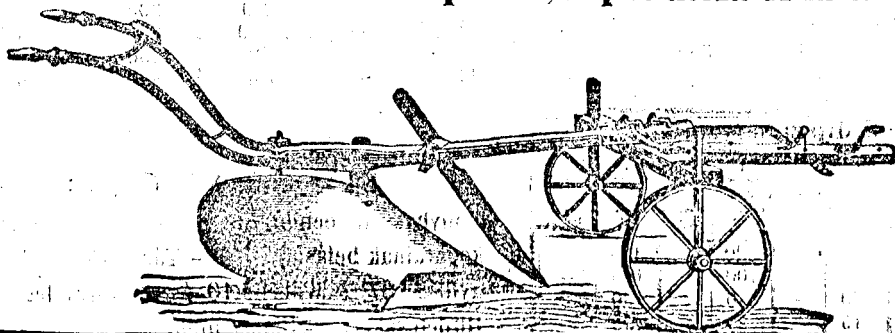
* Egy honi rovarirtó por. Mint a perzsa rovarirtó por helyettesítője, igen ajánlatosnak bizonyult be a vad rozmarin. Ezen növény ugy friss, mint szárított állapotban kiöli a tetveket, poloskákat, balhákat, molyokat, szalonnabogarakat és ezek álcáit, legyek álcáit s valószínűleg még más rovarokat is. A vad rozmarinból készített sűrű oldat (tinctura) rövid idő alatt megszünteti nemesak a rovarcsipés által okozott kiállhatatlan viszketegséget, hanem esetleg a szurás által okozott fájdalmat is. Ezen növény az elősorolt tulajdonai miatt a legnagyobb figyelmet érdemli. Leghatékonyabb zöld állapotában és virágzása alkalmával, a mikor a legcélszerűbb lenne gyűjtését is eszközölni.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

M I R D E T É S E K.

Gubicz László gazdasági gépgyára

Budapesten, Lipót-utca 41-ik szám.

Ajánlja általános elismerésben részesült kitiűnő

Gubicz-ekéit,

ugyszinte magtakaróit, boronáit, rög-törőit, rostáit stb. jutányos ár mellett.

Árjegyzéket kívánatra bérmentesen küldve, megrendeléseket pontosan teljesít

Gubicz László.

(7)

(9—26)

Jelzálogkölcsonöket

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett nem tehermentes földbirtokra 1000 frttól a legmagasabb összegig 5% és 6% kamat mellett törlesztésre, rövid idő alatt és 5000 frton felülieket még előnyösebb módzatok mellett gyorsan eszközöl

a hatóságilag engedélyezett általános

(4) (8-26) „Ipar és keskedelmi ügynöki iroda“

Kolozsvártt, belmonostorutca, 19. sz.

(Értekezhetni személyesen vagy posta útján naponta d. u. 1-4 óráig)

20,000

tiszta Riesling szőlővenyige eladó.

Ajánlom a t. cz. szőlő birtokosok figyelmébe olcsósága és kitűnő minősége miatt. Ezere helybeli indóházhoz szállítva 6 frt. Megrendelések utánvét-tel is eszközölhetők.

Levelek czimzendők: Nyakas Lajos gazdatiszt Maros-Illye. (Első erdélyi vasutállomás.)

(15)

3-3

Luczerna,
Lóheré,
Bükköny,
Takarmányrépa
Pignoletto, szirmiai, és
doutonkorn törökbuzák,
külömbféle takarmány füvek
és „Early Rose“ burgonya kapható
jutányos áron

TAUFFER FERENCZ

magkereskedésében

Kolozsvártt.

(3)

(16-52)

Piaczi árak.

A héti vásár		Egy hecctolter (=1.62 bécsi mérő)						100 Kilogramm (=178.55 bécsi font)		1 köbméter (=0.14 bécsi köböl)	1 kilogramm (=1.78 bécsi font)
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
ára krajezáróban											
Beszterozo	mart. 29.	650	550	520	—	330	—	—	180	300	26
Brassó	mart. 31.	610	480	320	350	294	280	—	—	—	36
Csik-Szereda	april 12	700	563	425	375	300	400	360	113	137	30
Déás	april 18.	675	625	450	—	250	225	500	140	450	28
Déva	april. 15.	685	555	520	465	730	335	230	145	136	32
Erzsébetváros	april. 15.	550	450	350	—	300	240	280	150	300	32
Gy.-Sz.-Miklós	april. 15.	650	585	350	350	230	325	255	80	—	32
Fogaras	april. 7	610	370	285	400	255	238	280	120	500	32
K-Fehérvár	april 15.	684	574	456	—	336	246	400	180	300	36
Kolozsvár	april. 20.	650	440	380	240	250	240	230	140	360	38
M-Vásárhely	april. 13	548	346	332	270	210	200	280	50	1300	32
Naszód	april. 6.	720	600	330	330	260	280	400	250	125	28
Nagy-Enyed	april. 13.	630	500	350	—	205	225	320	60	444	32
N.-Szeben	april. 4.	590	440	400	440	290	270	240	—	350	30
S-Sz-György	april. 10.	620	570	350	400	290	350	500	100	230	32
Szamosujvár	april. 10	720	460	450	—	270	210	300	75	450	30
Sz.-Régen	april 13.	460	300	312½	310	210	220	180	80	300	24
Sz-Udvarhely	april. 11.	606	390	346	—	260	260	250	100	350	36
Torda	april. 15.	660	500	360	300	270	230	250	120	1100	32
V.-Hunyad	mart. 25	524	400	356	—	230	246	200	100	600	36

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjszabályzata.

10/16 lap	széri hirdeteskör											
	1-1		1-3		1-6		1-12		1-24		1-52	
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
14	—	36	—	70	—	120	—	200	—	360	—	—
7	—	18	—	35	—	60	—	100	—	180	—	—
3	50	9	—	17	50	30	—	50	—	90	—	—
1	75	4	50	8	75	15	—	25	—	45	—	—
—	90	2	25	4	40	7	50	12	50	22	50	—

Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hanyaszor a hirdetés megjelenik.

TARTALOM:

Konyhakerti teendő. — Utmutatás a Mezőség kopárainak befásítására. — Társalgó. — Közgyűlés 1876. április hó 10-én. — Egyveleg. — Hirdetések. — Piaczi árak.